

Utredning om Svenska kyrkan i utlandets arbete i Köpenhamn

Utredare: Hans-Erik Nordin, biskop emeritus

Uppsala november 2021

Innehållsförteckning

1.	Uppdrag och tillvägagångssätt.....	3
2.	Gustafs församlingens historiska bakgrund och nutida kontext.....	4
3.	Församlingens liv, inriktning och arbete med den grundläggande uppgiften	4
3.1.	Vad är församlingens målsättning och vad utmärker Gustafskyrkans församling?.....	5
3.2.	Upptagningsområde	5
3.3.	Hur beskrivs arbetet med den grundläggande uppgiften (GUDM)	5
3.3.1.	Gudstjänst	6
3.3.2.	Undervisning.....	6
3.3.3.	Diakoni.....	6
3.3.4.	Mission.....	7
4.	Vad händer under en vecka.	8
5.	Statistik	8
5.1.	Totalt antal besök.....	8
5.2.	Gudstjänstbesök	9
5.3.	Kyrkliga handlingar	10
5.4.	Diakonal besöksverksamhet.....	10
6.	Ekumenik och kontakt ut mot samhället	11
6.1.	Ekumeniskt samarbete	11
6.2.	Vidgad ekumenik	11
6.3.	Att pröva alternativ.....	13
6.4.	Vad säga till den som påstår att en SKUT-församling är en klubb för rika svenskar?.....	13
6.5.	Samverkan med ambassaden.....	14
7.	Medlemskap och ekonomi m m.....	14
7.1.	Medlemskap	14
7.2.	Frivillighet.....	15
7.3.	Lokaler	15
7.3.1.	Utnyttjandegrad och uthyrning, ...	15
7.4.	Personal	15
7.5.	Ekonomi	15
	Intäkter	16
	Utgifter	16
8.	Överväganden av olika alternativ	17
9.	Utredningens förslag.....	18
9.1.	Behov i upptagningsområdet	18
9.2.	Framtida behov.....	19
9.3.	Framlagt förslag	19

1. Uppdrag och tillvägagångssätt

Som utgångspunkt för mitt uppdrag utgår jag ifrån två protokoll från Rådet för Svenska kyrkan i utlandet.

I det första protokollet från 2019-12-20 står följande att läsa:

”att ge avdelningen för Svenska kyrkan i utlandet i uppdrag att utreda förutsättningarna för Svenska kyrkans närvaro i de Nordiska länderna”.

I det senare protokollet från 2021-11-19 står följande:

”För att säkerställa att Svenska kyrkan ska kunna finnas utomlands i framtiden har Rådet för Svenska kyrkan i utlandet initierat ett utredningsarbete som består av flera delar. En övergripande utredning berör Kyrkosyns och församlingsbegrepp för utlandsförsamlingarna. För samtliga församlingar görs verksamhetsutredningar där utredarna med pastorala ögon utreder förutsättningarna för Svenska kyrkans närvaro i ett visst område. Den mobila verksamheten utreds, vidare är en utredning som berör ekumenik och en utredning berör pastorala frågor.”

Utifrån ovan uppfattar jag att min uppgift är att utreda förutsättningarna för Svenska kyrkans närvaro med fokus på den pastorala delen av verksamheten i två av de nordiska länderna, Svenska kyrkan i Norge och Svenska Gustavsförsamlingen i Köpenhamn. Att utredningen endast avser dessa två länder är något som SKUT-ledningen meddelat mig. Utifrån det förtydligande som kom 2021 så pågår och har pågått flera olika utredningar där min uppgift innebär att ha särskild inriktning på den pastorala delen av verksamheten. I den mån andra delar av verksamheten påverkar det pastorala livet tas de också med. Denna utredning av två som jag nu lämnar ifrån mig avser Danmark, närmare bestämt Gustavsförsamlingen.

För att utföra utredningen har jag haft tillgång till olika material som årsberättelse, bokslut, verksamhetsöversikt, viss statistik, församlingsordning och församlingsinstruktion. Vidare har jag tagit del av församlingens hemsida.

Jag har fört samtal med Jan Madestam, tidigare direktor för Svenska kyrkan i utlandet, tidigare utlandschef Lena Brolin, numera kyrkoherde i Enköpings pastorat samt Per Lidbeck, tidigare kyrkoherde i Köpenhamn, numera kyrkoherde i Dalby, Lunds stift. Jag har också överlagt med biskop Thomas Petersson samt med SKUT-cheferna Rickard Jönsson och Johanna Holmlund Lautmann i Uppsala.

Dessutom har jag besökt Gustavsförsamlingen i Köpenhamn. Besöket har skett på vardagar 6-8 oktober 2021. Jag har lett en vardagsmessa på Birgittadagen, fört samtal med stora delar av kyrkorådet inklusive ordföranden, fört samtal med medarbetarlaget i storgrupp samt haft enskilda samtal med medarbetare inom specifika områden som ekonomi, musik samt naturligtvis kyrkoherde Thomas Stoor.

Jag har också besökt ambassaden och fått möjlighet att träffa ambassadör Charlotte Wrangberg och ambassadråd Helena Melin Hultgren.

2. Gustafs församlingens historiska bakgrund och nutida kontext

Köpenhamn ingår bland de sju församlingar som utgjorde den första insatsen för svenskar utomlands, där prästen följde med som svensk ambassadpredikant. 1901 kom första pastorn, Nils Widner till Köpenhamn för att arbeta bland den stora svenska befolkningen i Köpenhamn vid den tiden. 1903 bildades kyrkoförening och 1911 invigdes kyrkan.

Redan från början fanns ett diakonalt stråk i församlingens arbete. Den startade med gudstjänstfirande och sociala insatser för de omkring 17000 svenskar som befann sig i Danmark. Vidare bildades Victoriastiftelsen 1921 som ursprungligen var församlingens ålderdomshem. Under kriget kom de vita bussarna med utarmade passagerare även till Gustafs församlingen, där de fick stöd och hjälp innan transporten gick vidare. Troligen stöddes också den danska motståndsrörelsen under andra världskriget. Om det vittnar gåvor skänkta från denna organisation efter kriget till kyrkan.

Kyrkoherde Thomas Stoor ger en glimt från de senaste årens diakonala insatser. Under åren 2003-2009 verkade Marie Stoor som diakon i församlingen och tog initiativ till samarbete med socialarbetarna i Köpenhamn, stadsmissionerna i Malmö och Köpenhamn samt Svenska ambassaden. Det arbetet avstannade när familjen Stoor flyttade. Idag har Thomas Stoor drivit frågan om diakonal utveckling vidare i kontakt med Lunds stift och sedan Malmö pastorat. Kyrkans personal mäktar inte med mer än att undantagsvis gå in i det oerhört krävande arbetet med missbrukskontakter och hjälp till hemlösa. Präst och husmor kan i någon utsträckning ta emot samtal och bistå med viss ekonomiskt hjälp ur församlingens diakonala kassa. Ett nytt utmanande diakonalt arbete startade för ett år sedan och är förlagt ute på Köpenhamns gator med en nyanställd diakon på 20%, som är finansierad av Lunds stift och som arbetar i kontakt med Gustafkyrkan och Köpenhamns kommuns socialarbetare. Mer om det nedan.

Kyrkoherden beskriver att församlingens utmaning är ekonomin, diakonin och fastigheten. Kyrkan kan, förutom gudstjänstlivet, beskrivas i termer av kulturinstitut och socialbyrå, om man vill översätta det kyrkliga ordet diakoni för dem som inte har tillgång till kyrkans språk. Före ambassadören menade att Gustafskyrkan var Köpenhamns "Sverige", som förvaltar svensk kultur. Eftersom många av de som bor utomlands uppskattar att få fira svenska högtider som lucia och midsommar m.m., liksom att besöka den årliga basaren (som också är en viktig inkomstkälla), blir kyrkan också en mötesplats där svenska traditioner och kultur bevaras. Dessa kontaktskapande möten kan öppna upp för steg in till kyrkans innersta ärende. Kyrkans dörrar ska vara öppna för möten, eller som kyrkoherden formulerar det, möten vid kaffebordet, samtalsbordet (kanelbullebordet) och altarbordet.

Thomas Stor har verkat i församlingen under tre omgångar: 1990-1991 som komminister, 2003-2009 som kyrkoherde och nu en pågående andra period som kyrkoherde från och med år 2017. Han beskriver sin första vistelse 1990 med en församling fylld med gruppverksamhet och en välkänd vigselkyrka med omkring 300 vigslar/år. Som kuriosa kan nämnas att tjugo år tidigare hade man 7-800 vigslar/år. Ändå beskrivs kyrkan under den tiden som något sluten. Här fanns till exempel inget café för spontana möten. När kyrkoherde Sixten Klemens kom, såg han till att kyrkan öppnade ett café. Däremot har under åren antalet vigslar minskat liksom även antalet gudstjänstdeltagare sett över en längre tid.

3. Församlingens liv, inriktning och arbete med den grundläggande uppgiften

Denna församling, i likhet ned Oslo, påminner på många sätt om en vanlig svenskkyrklig församling och riktar sig brett ut till alla svenskar i Köpenhamn och inte till en specifik målgrupp. Naturligtvis är även danskar välkomna och flera danskar har också funnit sin kyrkliga hemort här.

När detta är sagt, kan konstateras att många blivit bofasta i landet, vilket ofta beror på att man bildat familj med en dansk make/maka. Många av de äldre har denna bakgrund. Några yngre har kommit i kontakt med kyrkan efter att ha fått arbete i Köpenhamn för en mer begränsad tid och blir boende här under några år. Pendlare märks inte av i någon större utsträckning i församlingens liv. Turister dyker upp av och till, men Gustafs församlingen är ingen utpräglad turistkyrka utan målgruppen är främst de bosatta, vilket är ytterligare en likhet med en vanlig svenska församling.

3.1. Vad är församlingens målsättning och vad utmärker Gustafskyrkans församling?

Församlingen beskriver sin identitet och målsättning med en slogan, som berättar vilken slags kyrka man vill vara: "En kyrka för hela människan hela livet". Med det förstår man att uppgiften riktar sig till hela människan som ande själ och kropp, liksom att uppgiften handlar om att möta människor under ett långt liv med verksamhet för olika åldersgrupper.

På frågan vad som utmärker församlingen svarar kyrkorådet med en röst att "församlingen är mitt svenska hem i Danmark med svenskt språk och svensk atmosfär". "Det är också mitt andliga hem", säger en annan. Ytterligare någon säger att församlingen är en gemenskap med diakonal prägel. Kyrkoherden säger att församlingen visar på ekumenisk öppenhet som är ovanlig i Danmark och med andra typer av gudstjänster än vad som är vanligt i Folkekirken, till exempel Taizégudstjänster. Församlingen vill stå för tillgänglighet. Eftersom denna svenska församling befinner sig i ett annat land menar kyrkoherden att den också har ett bredare utbud än en vanlig svensk församling. Som helhet uppfattas detta sätt att vara församling som annorlunda än den Danske Folkekirkes församlingsliv, särskilt när det gäller den liturgiska traditionen.

3.2. Upptagningsområde

Enligt församlingsinstruktionen är upptagningsområdet Köpenhamn med förorter. Flera i kyrkorådet kommer från städer och platser flera mil utanför Köpenhamn och vittnar om att upptagningsområdet är vidare än Köpenhamns stad och beskriver det som en vidare region än vad ordet "förorter" anger. Medlemsregistret med angivna postnummer visar att de flesta medlemmar kommer från Köpenhamn, men medlemsregistret visar också de facto att upptagningsområdet omfattar hela Nordsjälland.

De flesta som besöker kyrkan är fastboende, några är gifta med dansk make/maka. Flera ingår blandäktenskap vilket har att göra med att regionen växer ihop. Det tycks som att kyrkans betydelse ökar när de unga får barn.

3.3. Hur beskrivs arbetet med den grundläggande uppgiften (GUDM)

Enligt kyrkoherden betonas liturgi och diakoni. Sedan förra året bedrivs ett intressant och viktigt diakonalt projekt som genomförs i samverkan med Malmö pastorat, men som ytterst litet påverkar församlingslivet i övrigt. Viktoriastiftelsen beskrivs som delvis diakonalt, om det diskuteras jag nedan. Dessutom genomförs många hembesök och andra besök som framgår av den diakonala statistiken nedan.

En liturgisk medvetenhet märks men är troligen kopplad till den som för tillfället är präst på plats. Om och om igen betonas i mina olika samtal att församlingen vill vara en öppen kyrka, framför allt vänd mot den svenska "kolonin" i staden med omnejd. I öppenheten som både kulturinstitut och kyrka vill man erbjuda möjligheter att successivt växa in mot trons verklighet, uttryckt i kyrkoherdens ord om möten vid kaffebordet, samtalsbordet och nattvardsbordet.

3.3.1. Gudstjänst

I en vanlig högmässa under hösten eller våren uppgår antalet gudstjänstbesökare till cirka tjugo personer. En gång per månad sjunger kyrkokören i huvudgudstjänsten och ibland gästar en svensk kör på körresa och kan då ofta medverka i högmässan.

Varje vecka firas en veckomässa som en gång per månad är utformad som Taizémässa.

Dopen har ökat och är nu fler än vigslarna, vilket beror på att flera svenska familjer bosätter sig i Köpenhamn och vill att barnen ska höra hemma i Gustafskyrkans verksamhet.

3.3.2. Undervisning

Pilgrimsgruppen är en grupp i församlingen, som regelbundet möts för samtal om tro och liv. De gör också två årliga endagsvandringar, vanligtvis tillsammans med Helgeands församling och Lunds stifts pilgrimsgrupp och präst. Under 2021 reste gruppen dessutom till Heliga hjärtas kloster på Ombergs sluttning för att vandra på Omberg, fira mässa i Vadstena och i klostret. I denna grupp deltar ett tiotal personer.

Barnverksamhet förekommer, såsom barnrytmik och ett projekt som resulterat i en barnmusikal med cirka 80 deltagare.

Konfirmandverksamhet bedrivs i mycket liten skala. Konfirmationen är en stor händelse i Danmark och innebär ofta ett gigantiskt firande i de danska familjerna, till och med så att man under barnens uppväxt sparar pengar för denna stora dag. En svensk konfirmation kan inte mäta sig med denna sed, varför bara enstaka konfirmander anmäler sig till Gustafskyrkans undervisning.

Någon egentlig ungdomsverksamhet förekommer inte och skälet som anges till detta är att tonåringars nätverk byggs upp i skolan och förblir danskbaserat.

3.3.3. Diakoni

I församlingsinstruktionen står: "Till församlingens diakonala verksamhet räknar vi: Caféverksamheten/öppet hus, onsdagsluncher, sjukbesök, hembesök, fängelsebesök, Victoriakaffe, sommarcafé, besöksgrupp, individuella samtal, själavård".

Victoriastiftelsen är församlingens före detta ålderdomshem och vittnar om församlingens diakonala arv och omsorg om människan "hela livet". Idag finns där elva lägenheter och två gästrum. Syftet med Victoriastiftelsen är att erbjuda församlingsbor som vill bo nära sin kyrka att i mån av tid och kraft berika församlingens och sina egna liv med olika insatser. Nio av tio boende har idag olika funktioner i församlingen (kyrkvårdar, kyrkorådsledamöter, städpersonal, serveringsmedarbetare, kursledare), vilket kyrkoherden uttrycker som värdefulla resurser som kommer församlingen till del. Man ser det som ett led i att ge medlemmarna förtroende och uppdrag och känna delaktighet i församlingens liv.

Förra året initierades ett nytt diakonalt projekt på Köpenhamns gator. Det utgör ett samarbete mellan Gustafs församlingen och Lunds stift kring "svensk diakon på Köpenhamn gator", som nu har gått in i en ny fas, då Malmö pastorat avdelat en diakon på deltid för detta projekt, Peter Juhlin. Den förra diakonen, Carita Ibarra Kristensen, har numera tjänst i Trelleborgs församling. Jag fick möjlighet att möta henne, Peter Juhlin och socialarbetaren Carsten Egholm för samtal.

Carita hade utifrån sina rika diakonala erfarenheter, både som församlingsdiakon och stiftsdiakon, värdefulla berättelser att delge som handlade om förra årets arbete bland utslagna svenskar i

Köpenhamn, främst hemlösa. Hon samarbetade nära Köpenhamns kommuns socialarbetare (motsvarande svensk socionom) Carsten Egholm. Han uppskattade möjligheten till samarbete med Svenska kyrkan och en svensk diakon och beskrev den som guld värt.

För diakon Carita Ibarra var uppdraget att få hemlösa svenskar att komma hem till Sverige. Flertalet kom inte från Malmö, men då kunde Carita kontakta diakonen på hemorten. Diakonens uppgift är att arbeta med att bygga upp relationen till dansk och svensk socialtjänst och sjukvård. Sveriges socialtjänst fungerar inte som i Danmark där man snabbt kan ge omedelbar hjälp samt tak över huvudet i ett härbärge. Köpenhamn avviker också genom att här finns sprutbytescentraler och fria sprutor för missbrukare.

Mitt besök sammanföll med diakon Peter Juhlin's första arbetsdag i Köpenhamn. Samarbetet beskrivs leda till multiplicerande effekt: en diakons insats plus en dansk socialarbetares insats resulterar i ett arbete som det egentligen skulle behövas tre personer för att utföra. Arbetet är upplagt så, att den danske socialarbetaren Carsten förbereder den svenske diakonens besök genom att tillfråga och samla dem som behöver möta den svenske diakonen, den dag då han finns på plats i Köpenhamn. Innan Peter kommer ska han få veta vilka svenskar han kommer att träffa. Kyrkoherde Thomas roll är att finnas till hands för den som vill träffa en präst eller göra fängelsebesök. Tack vare samarbetet blir mycket arbetet utfört. Detta sätt att bedriva tung diakoni har väckt uppmärksamhet bland annat i *Ordfront* och även i *Kyrkans Tidning* i januari 2021.

Projektet är ytterst unikt med sin breda samverkan mellan dansk och svensk socialtjänst, Svenska Gustafs församlingen, Svenska ambassaden och Malmö pastorat. En viss samverkan sker också med Köpenhamns domkyrka. Ett positivt gensvar har uttryckts både från ambassaden och kommunen.

Detta initiala projekt skulle behöva följas upp och en tydlig önskan från Gustafs församlingens kyrkoherde är att SKUT skulle ta över projektet och satsa på en diakontjänst, halvtid med gatuarbetet, halvtid med församlingsdiakoni.

Ett uttryck som används är: "Vi vill lyfta upp människor ur misären genom att lyfta ut dom till Sverige". Tyvärr återvänder några efter en tid till Köpenhamn, eftersom de finner det så ensamt hemma i Sverige. Lockelsen till Köpenhamn beror på att man möts av gemenskap i missbrukarkretsen och en fantastisk personal som arbetar med missbrukare och hemlösa. Köpenhamn beskrivs av diakonerna som Europas metadonhuvudstad. En fråga väcks: Kan hela Svenska kyrkan, eller några berörda stift, finansiera en diakontjänst som i praktiken berör inte bara Malmö utan ytterligare fem-sex stift. Karsten säger att om ingen diakon anställs, kommer många svenskar att lida. Diakoner kan utföra ett arbete som en socialarbetare inte kan på grund av sin myndighetsroll.

3.3.4. Mission

I församlingsinstruktionen står bland annat följande om mission: "Vår förståelse av ordet "mission" bygger på ord som "dialog" och "närvaro". Dörren skall vara öppen, miljön och vår attityd välkomnande, så långt detta är möjligt. Församlingens liv och verksamhet är en mission i sig och kan vara en inkörsport till engagemang i kyrka och tro." På ett kortfattat sätt återspeglas här missionen som ett övergripande perspektiv för den grundläggande uppgiften.

Musikverksamheten kan ses som en del av missionsuppdraget, och den har växt. Det körliv som utvecklas sker med stor professionalitet i barnkörsprojekt och Gustafskören, som nu för första gången på länge fått med män i kyrkokören. Även unga personer har kommit med i kören. I Danska folkekirken bedrivs inte körverksamhet som vi gör i Svenska kyrkan, utan man hyr in några professionella musiker när man vill ha sång i gudstjänsten.

Den projektkör som skapades senast för en barnmusikal med Astrid Lindgren-tema blev en succé på många sätt, inte minst i antal deltagare. Det var första gången som många fick kontakt med Gustafskyrkan och resultatet blev över förväntan, med cirka åttio barn och föräldrar närvarande. Nästa steg blir att ur detta sammanhang bilda en barnkör.

Utifrån missionsuppdraget är det viktigt att vara svensk kyrka för dem som lever mer rörligt, för dem som är Köpenhamnsbor bara för några år och för dem som blivit bofasta efter att ha bildat familj här.

4. Vad händer under en vecka.

För att sammanföra allt till ett veckoschema så beskriver kyrkoherden resultatet enligt följande.

Måndag: Officiellt stängt men med en konstkurs. Under kvällen är lokaler uthyrda till Köpenhamns Studentsångarförbund.

Tisdag: Kontoret är öppet och lokalerna uthyrda till Finska församlingen som ett tecken på ekumenisk samverkan. Vissa kvällar är lokaler uthyrda till orkestern Musica.

Onsdag: Medarbetarträff med bön. Kyrkan och kaffeservering är öppen kl.10-16. Onsdagslunch för daglediga kl. 12.00. Under eftermiddagen förekommer olika grupper inom barn-och föräldraverksamheten, babyrytmik och sång med barn och föräldrar. Barnmusikalprojekt övar. En gång i månaden "Samtal om böcker".

Torsdag: Kontor och café öppet kl. 10-16. En gång i månaden ärtsoppa. Tid för hem- och sjukbesök. Kvällsmässa kl.18.00 och Taizémässa var tredje vecka. Körövning. En gång i månaden samlas pilgrimsgruppen för samtal och bön som completorium (tidegården).

Fredag: Medarbetarträff med andakt i kyrkan. Tid för hem- och sjukbesök. Kontor och café öppet kl. 10-16. Ibland dop eller vigslar.

Lördag: Kaffeservering öppen kl. 10-16. Ofta dop- eller vigselgudstjänst. Besök av gästande körer och grupper. Ibland konsert.

Söndag: Högmässa kl.11.00 med efterföljande kyrkkaffe. En gång i månaden konsert kl. 15.00.

5. Statistik

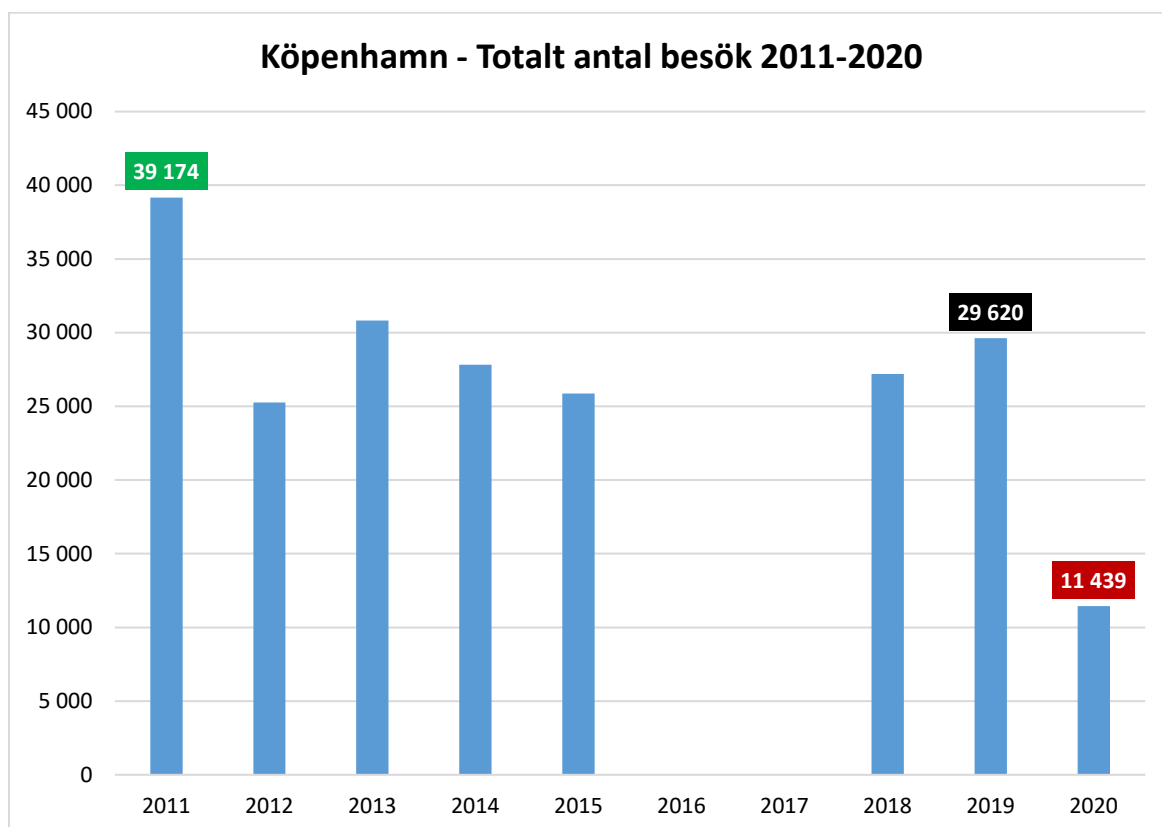
5.1. Totalt antal besök

Med hänsyn till coronaepidemins härjningar bör siffrorna för 2020 förstås i ljuset av alla restriktioner som satte spår i statistiken.

Tabellen nedan visar det totala antalet besök i församlingen under de år som anges. Uppgifter saknas för år 2016 och 2017.

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
27 815	25 870	24.500	27.000	27 204	29 620	11 439

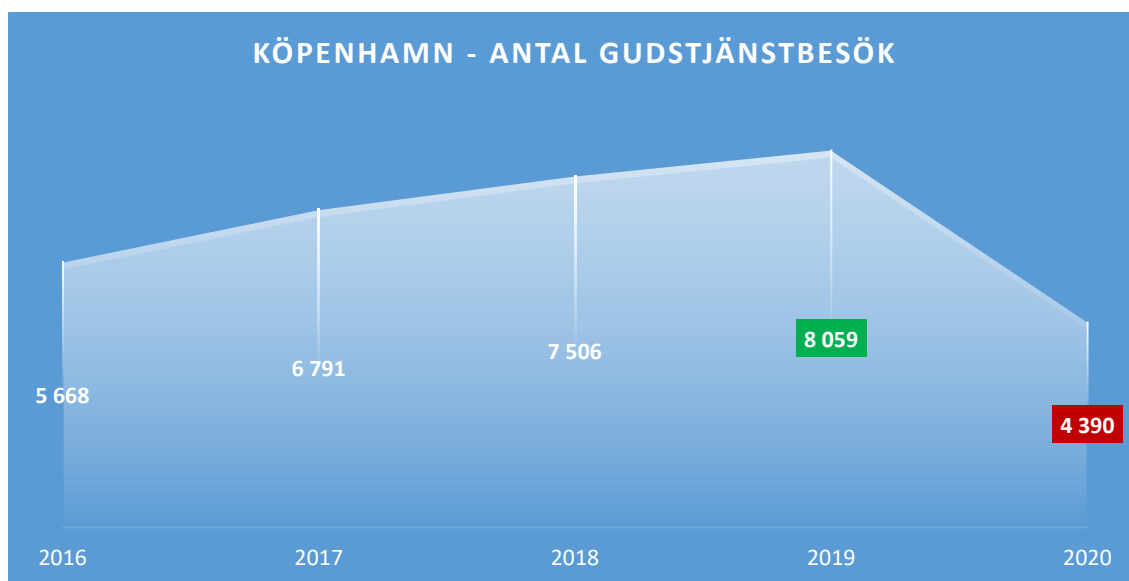

5.2. Gudstjänstbesök

Diagrammet nedan visar det totala antalet gudstjänstbesök för respektive angivet år.

¹ De röda siffrorna är uppgifter jag fått från kyrkoherde Thomas Stoor, som efterforskat uppgifter, som inte finns med i "Verksamhetsstatistik i urval för Svenska kyrkan i utlandet: Församlingarna i Köpenhamn och Oslo-Norge," som är daterat 2021-06-18. Tyvärr har jag inte kunnat lägga in det i stapeldiagrammet.

Kyrkoherden noterar att de två regelbundet återkommande gudstjänsterna varje vecka (veckomässa torsdag och högmässa söndag) aldrig lades ned under pandemin, utan gudstjänstlivet bibehölls fysiskt under hela pandemiåret 2020-2021 intill dags dato, samtidigt som de följde myndigheternas anvisningar (först max 10 deltagare, sedan max 32 och nu obegränsat). Därav siffran 4390 för år 2020.

5.3. Kyrkliga handlingar

Kyrkliga handlingar	2018	2019	2020
Dop	31	32	23
Konfirmerade	0	2	1
Vigslar	24	24	5
Välsignelser - B. äktenskap	0	0	0
Förnyelse - Äktenskapslöfte	0	4	0
Begravning	8	10	6

5.4. Diakonal besöksverksamhet

Kyrkoherden kommenterar att siffrorna om diakonal besöksverksamhet är något missvisande eftersom de bara redovisar antal besökta personer, och inte antal faktiska hem/sjukbesök. T.ex. år 2019 gjordes 376 hembesök hos 50 personer, de flesta boende på Victoriastiftelsen och på vissa sjukhem. År 2020 gjordes 292 hembesök hos 198 personer. Under pandemiåret 2020 där det redovisas "2" personer, gjordes faktiskt 20 sjukhusbesök. Dessutom 356 diakonala insatser för 225 personer. Men det framkommer inte. Bara siffran "2" som ger intryck av att vi inte hade så stort diakonalt engagemang. Thomas Stoor menar att det hade varit mer rättvisande om antalet faktiska "hembesök", "sjukbesök" och "diakonala insatser" redovisats, istället för bara "antalet personer". Med

dessa uppgifter ges en mer fullödlig och rättvis bild av det diakonala engagemang som faktiskt utförts.

Hembesök – Antal besökta personer

2011	2013	2016	2017	2018	2019	2020
42	0	0	167	200	50	198

Sjukhusbesök – Antal besökta personer

2011	2013	2016	2017	2018	2019	2020
15	0	0	23	28	7	2

Fängelsebesök – Antal besökstillfällen

2011	2013	2016	2017	2018	2019	2020
0	0	0	4	14	13	9

6. Ekumenik och kontakt ut mot samhället

6.1. Ekumeniskt samarbete

Kyrkoherden säger att det finns ett fint ekumeniskt nätverk med bl. Danska Folkekirken, Katolska kyrkan och Anglikanska kyrkan. Samarbetet med Lunds stift är utmärkt och omfattar vänförsamling i Lund och Opphem/Vånga, liksom det jag tidigare angivit ovan, projektsamarbetet kring ”svensk diakon på Köpenhamn gator” och pilgrimsrörelsen i Lunds stift.

Thomas Stoor sitter med i fyra olika organ: *Danska kyrkors råd, Tvärkulturellt centrum immigrantkyrkor, St Alban- och Sergiussällskapet* som grundades i England på 1920-talet för att bygga ekumeniska broar mellan öst- och västkyrkan samt *Levende Vand*, ett ekumeniskt nätverk som liknar den svenska tidskriften *Pilgrim*.

Thomas har på SKUT- ledningens uppdrag gjort en ekumenisk utredning, som berör hela SKUT:s arbete. Han menar att diakoni och ekumenik är områden som ger utlandskyrkan dess speciella profil. Dessutom kan man se SKUT-kyrkorna som missionsstationer. Genom alla olika ekumeniska kontakter har utlandskyrkornas personal byggt upp en ekumenisk kompetens som kan komma hemmakyrkan till godo.

6.2. Vidgad ekumenik

Kan detta ekumeniska arbete utvecklas vidare? Har följande yttranden av Svenska kyrkans läronämnd och kyrkostyrelse bäring på situationen i Köpenhamn?

I Ln 2011:5y sägs att ”*det på längre sikt behöver göras en teologisk och ekumenisk analys av vilken verksamhet som bör utföras i Svenska kyrkans regi och vilken som bör utföras i samverkan med systerkyrkor*”.

I kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet 2019:6 står: *För den som varaktigt bosatt sig utomlands torde ofta den naturliga utvecklingen vara att växa in i den gemenskap som en kyrka i det nya*

hemlandet kan erbjuda, särskilt om denna kyrka genom kyrkogemenskap, överenskommelse eller på annat sätt står i nära relation till Svenska kyrkan. En integrering i det nya hemlandets kyrkogemenskap bör enligt kyrkostyrelsen uppmuntras och underlättas.

Jag tar också med ett annat dokument, som vållat mig en del bekymmer och som jag redan citerat ovan, "KS 2018-0125". Inför besöken i Köpenhamn och Oslo hade jag tyvärr inte kollat upp källan och uppfattade ordalydelsen som ett citat, men inser idag att det kan vara en tolkning. Det har inte varit möjligt, trots benäget bistånd av kyrkokansliets personal, att hitta KS 2018-0125. Vid besöken i Oslo och Köpenhamn använde jag det i mötet med församlingarna, och de synpunkter som där lämnades bygger på den ordalydelse som ni finner nedan. I sak är det ingen större skillnad med kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet 2019:6, som jag senare tagit fram. För att vara korrekt, vad kyrkostyrelsen har skrivit och vad som är en trolig tolkning av vad kyrkostyrelsen sagt i annat sammanhang, så redovisas nyansskillnaderna som föreligger mellan de två dokumenten. Det som nedan i "KS 2018-0125" beskrivs som om det vore ett citat, kan således vara en tolkning av vad kyrkostyrelsen sagt. Därför sätter jag det inom citattecken.

I "KS 2018-0125" påpekas det naturliga i att de som varaktigt bor utomlands söker sig till lokala kyrkor och församlingar, gärna sådana som Svenska kyrkan har kyrkogemenskap med.

Framför att utifrån den senare skrivningen i KS 2018-0125, fördes samtal med kyrkoherde, kyrkoråd och medarbetare. Skrivningen att det är "naturligt att söka sig till lokala kyrkor och församlingar utomlands" väcker reaktioner.

Kyrkoherden påpekar att förslaget visar på en bristande insikt om den ekumeniska kontext och de skillnader som finns mellan olika kyrkotraditioner och som svenska utlandskyrkor möter på de olika verksamhetsplatserna. För svenskar som vistas i Spanien med katolsk tradition, eller i Grekland med ortodox tradition, är språk, liturgisk tradition och sakramental bestämmelser olika vår egen kyrkas. Som medlem i Svenska kyrkan kan man inte gå till nattvard i dessa länder. I lutherska länder, såsom Tyskland och Danmark, är den lutherska kyrkan också olik vår egen, inte bara språkmässigt utan också vad gäller liturgin. Han menar vidare att hela idén med Svenska kyrkan i utlandet är att våra medlemmar ska få vara "hemma" i sin egen tradition med tillgång till nattvard och predikan på svenska. Många av de som besöker de svenska utlandskyrkorna är heller inte "varaktigt" bosatta i utlandet, utan kan vara tillfälliga besökare, korttidsturister eller seniorer som är bosatta endast några månader om året i utlandet. För denna kategori är det inget alternativ att "växa in" i den kyrkotradition som dominerar landet, utan Svenska kyrkan finns där med hela din svenska kyrkotradition som ett tecken på sin omsorg om sina medlemmar. Kyrkostyrelsens inriktningsbeslut kan leda till att en del svenska utlandskyrkor kommer att få svårt att förverkliga sitt uppdrag och kanske läggas ner

Kyrkoherden ställer vidare frågan, om uttalandet ovan vittnar om en möjlig utveckling och förändring i kyrkosynen. Hur ser kyrkosynen ut när det blir en oklar koppling mellan utlandsförsamlingarna och Svenska kyrkan? Om församlingarna ska bestå, så är inriktningen att de allt mer ska sköta sig själva och signalen från kyrkostyrelsen är att nationell nivå vill avhända sig ansvaret för församlingarna. Uttrycker detta möjligen en utveckling mot en mer kongregationalistisk kyrkosyn vad gäller utlandsförsamlingarna? Kopplingen till Svenska kyrkan består i att tillsynen under en biskop består, men i övrigt ingen annan koppling till Svenska kyrkan. Hur ser kopplingen till biskopen ut? Om man jämför med en vanlig svenskkyrklig församling i hemlandet, så ingår församlingarna i kontrakt, medan församlingarna i utlandet kan liknas vid utkastade öar där prästerna blir väldigt ensamma. Hur ska kollegialiteten upprätthållas?

Utifrån att församlingen själv får överta kyrkoherdetjänsten, blir ett antal frågor hängande i luften. Det besked man fått från SKUT-kansliet, är att församlingen kommer att tilldelas en ekonomisk pott som baseras efter en schablon som kan användas till medel för kyrkoherdetjänsten de närmaste fem åren. Hur det blir därefter, om det ges i dagsläget inga besked. Trots oro inför framtiden är församlingen beredd att kämpa för att hitta lösningar för att behålla kyrkan.

I samtalet med medarbetarna framhåller de hur viktigt det är att förstå att allt arbete inkluderar både kyrkan som kulturförmedlare och som kristen församling. I det förra fallet betyder det att kyrkan förmedlar både en bit av Sverige och en helhet utifrån vad kyrkans vision säger: "en kyrka för hela livet hela livet". Här ska det vara möjligt att både gå på fest och fira gudstjänst. Hit ska det vara möjligt att komma fastän man inte går till kyrkan i Sverige. Genom att förvalta ett arv, både som en levande kyrka och ett slags kulturinstitut, vill församlingen stå för kontinuitet.

Än en gång, utifrån missionsuppdraget är det viktigt att det finns en svensk församling i Köpenhamn för dem som lever mer rörligt, för dem som är Köpenhamnsbor bara för några år eller för dem som blivit bofasta efter att ha bildat familj i landet.

6.3 Att pröva alternativ

Jag prövade en frågeställning: Vad skulle ske om ni som svensk församling får bestå, men inom ramen för den Danska folkekirken och under tillsyn av dansk biskop?

Kyrkorådet upplever frågeställningen som arrogant, men utan arrogans mot utredaren. De menar dessutom att danskarnas bild av Svenska kyrkan är delvis katolskt influerad. Gång på gång påpekas under de tre dagarna i Köpenhamn skillnaden mellan danskt och svenskt kyrkoliv. Frågan om möjligheten att införlivas med Folkekirken ställdes en gång för några år sedan till den tidigare biskopen i Köpenhamn. En kyrkorådsledamot säger: Han svarade att de inte vill ha oss. De har redan alldeles för många kyrkor i Köpenhamn och vill inte ha en till på halsen. Även om detta svar inte berör hela min fråga, så kan frågan ställas: Vad skulle Dansk folkkirke säga om min frågeställning ovan ställdes, eller varianter av den som bygger på någon form av samverkan? Skulle det över huvud taget finnas ett intresse från dansk sida för en sådan lösning?

Vilka möjligheter finns för att församlingen ska vara helt självfinansierad? En möjlighet som nämndes var att utveckla uthyrningsverksamhet av lokalerna. Det kan i viss utsträckning vara möjligt men knappast på kvällstid eftersom lokaler är lyhörda och belägna ovanför de uthyrda lägenheterna. Ett annat alternativ skulle vara att ändra på Victoriastiftelsens verksamhet genom ombyggnad och uthyrning av lägenheter till marknadsmässiga hyror. Tveksamhet uttrycktes även för detta senare alternativ, dels på grund av ombyggnadskostnaderna, dels om det skulle leda till en åderlåtning av människor i församlingslivet. Till saken hör att Victoriastiftelsen fick det namnet utan att i formell mening vara en stiftelse. Den är inte självständig utan ingår i församlingens ekonomi.

Kyrkorådet menar att om Gustafs församlingen helt skulle läggas ned, skulle många som idag kommer till Gustafskyrkan sluta gå i kyrkan. Kyrkoherden betonar att kyrkan är en missionsstation med ett viktigt uppdrag att nå svenskar med evangelium.

6.4. Vad säga till den som påstår att en SKUT-församling är en klubb för rika svenskar?

I kyrkorådet ges uttryck för olika röster: En röst säger: Så kan det vara, till exempel på solkusten. Så kan det vara beroende på kyrkoherdens inriktning om man betonar den del av verksamheten som kan vara en frestelse till ytlighet. En annan säger att det är en myt att vi skulle vara en klubb för rika. Det är något man kan få höra, men då förstår man inte vår verklighet. Dessutom, Gustafs församlingen är inte bara till för etniska svenskar.

6.5. Samverkan med ambassaden

Under mitt besök i Köpenhamn fick jag tillsammans med kyrkoherde Thomas Stoor möjlighet att besöka Svenska ambassaden för att efterhöra deras syn på relationen mellan svensk kyrka och svensk ambassad på plats. Vi togs emot av ambassadör Charlotte Wrangberg och ambassadråd Helena Melin Hultgren och vi förde samtal om samverkansområden mellan kyrka och ambassad. Samverkan sker framför allt på tre områden: I konsulära frågor, vid kris- och katastrofhändelser samt vid representation och firande av högtider.

De konsulära frågorna handlar i mångt och mycket om hanteringen av svenskar som är hemlösa, möte med missbrukare samt fängelsebesök. Ambassadören och ambassadrådet uttryckte stor uppskattning av samarbetet med Svenska Gustafs församlingen och den viktiga roll som kyrkan spelar. I flera frågor kan inte ambassaden som myndighet hjälpa till med personlig kontakt och stöttning för att ge adekvat hjälp. Här spelar kyrkan och kyrkans diakon i samverkan med danska socialarbetare en stor roll. För ambassadören var till och med namnen på socialarbetare väl kända. Ambassadören menade att om den diakontjänst som nu inrättats på deltid skulle försvinna, då skulle det innebära ett stort avbräck i kampen för att hjälpa människor i en svår livssituation.

Som exempel på att hantera en stor och svår katastrof nämndes tsunamin. Vid denna händelse stod både ambassadpersonal och kyrkans präst sida vid sida när de drabbade svenskarna anlände till Kastrup.

Vid kyrkans årliga basar, då kungahusets ofta representeras av prinsessan Benedikte, är ambassadören alltid närvarande och tar emot kungligheten. Vid bjudningar av olika slag inbjuds emellanåt församlingens präst till residenset. Dessutom förekommer överläggningar i en del praktiska frågor, som inför stundande val nästa år. Frågan ställdes om det vore möjligt att få hyra kyrkans lokaler för att genomföra valet. De skulle nämligen ur ambassadens synpunkt lämpa sig utmärkt.

En tidigare ambassadör hade benämnt Gustafskyrkan som stadens "Sverigehus" och ett svensk kulturinstitut i Danmark. Den nuvarande ambassadören såg det lite annorlunda. Hon var mån om att kyrkan ser som sin främsta uppgift att vara kyrka, som en markering att låta kyrkan bevara sin egenart. Med detta sagt, menade hon, att det inte skulle uppfattas som en kritisk udd mot Gustafskyrkans arbete, som hon verkligen uppskattade liksom det gemensamma samarbetet.

Noteras kan att på ambassadens hemsida presenteras fyra svenska organisationer i Danmark: Business Sweden, Svenska kyrkan, Danske torpare och Dansk-svensk kulturfond.

7. Medlemskap och ekonomi m m

7.1. Medlemskap

När en svensk medborgare som är medlem i Svenska kyrkan flyttar till Danmark kan personen bli automatiskt överförd till Danska folkkyrkan. Många vet inte om att så fungerar systemet. I sin deklaration kan varje svensk se om man är medlem i Danska folkekirken. Om denna överföring har skett omedvetet och mer som en administrativ åtgärd, uppmanar församlingen svenskar som inte har någon koppling till Danska folkekirken att i stället gå med som medlem i Svenska kyrkan och Gustafs församlingen. År 2020 var 16.300 svenskar boende i Danmark, varav 252 personer var medlemmar i Svenska Gustafs församlingen, varav majoriteten tillhör Danske folkekirken. Det är ganska vanligt att svenskar som är bofasta i Danmark har dubbel kyrkotillhörighet. Detta medför i sig inga problem, enligt kyrkoherden.

7.2. Frivillighet

Det frivilliga engagemanget tar sig bland annat uttryck genom att församlingslivet har organiserats så, att under kyrkorådet och kyrkoherden finns ett antal grupper för att bredda kunskapsytan för olika områden:

- PR-kommittén: marknadsföring, sociala medier, foldrar, annonser, affischer, nya idéer
- Finanskommittén: Ekonomisk förvaltning, bankkontakter, budgetarbete.
- Fastighetskommittén: fastighetsfrågor, underhåll, uppföljning av underhållsplan, renoveringar.
- Personalutskottet: personalfrågor, arbetsgivaransvar, anställningsvillkor, avtalsfrågor, lönesättning, rekrytering.
- Victoriakommittén: hyreskontrakt, hyressättning, antagning av nya hyresgäster, reparations- och renoveringsbehov, boenderepresentantens rapportering.
- Basarstyrelsen. Planering, samordning, behovsinventering, sammankallande till bodansvariga. För att genomföra den stora årliga basaren behövs 80-90 personer som ställer upp som frivilliga.

Naturligtvis är också kyrkvårdar frivilliga som möts till regelbundna träffar och utbildning.

7.3. Lokaler

Gustafskyrkan, tillsammans med den byggnad som utgör Victoriastiftelsens ursprungliga ålderdomshem, gör ett tydligt intryck i den omkringliggande miljön när man närmar sig detta vackra, natursköna område mitt i Köpenhamn. Denna pampiga byggnad rymmer stora och luftiga lokaler och två personallägenheter samt kyrkoherdebostad.

Kyrkorummet är stort och kan inte användas till annan verksamhet än gudstjänster. De behov som de övriga befintliga lokalerna uppfyller är arbetsplatser, kök och café/serveringslokal som också används som sammanträdesrum, gemenskapsutrymme för mindre grupper, lokaler för barnverksamhet samt körrum. Dessutom finns kyrkoherdebostad och två övriga bostäder som hyrs ut till den lokalanställda personalen.

7.3.1. *Utnyttjandegrad och uthyrning,*

Några organisationer hyr lokaler, framför allt den stora församlingslokalen, men det inbringar inga stora intäkter. Det finns viss potential att utveckla uthyrningsverksamhet av lokalerna, främst på dagtid. Att hyra ut på kvällstid medför problem dels på grund av det handlar om lyhörda lokaler som finns ovanför uthyrda lägenheter, dels därför att på kvällstid behövs personal på plats vid fester eller okända arrangörer, eftersom lokalerna rymmer värdefull och skyddsvärd konst och inredning. Ett annat alternativ är att ändra på Victoriastiftelsens verksamhet genom ombyggnad och uthyrning av lägenheter till marknadsmässiga hyror.

7.4. Personal

Personalstaben består av präst, kyrkomusiker, ekonom, husmor, husmorsassistent med externt lönebidrag och vaktmästare. Alla är avlönade lokalt utom kyrkoherden som är anställd av Svenska kyrkan på nationell nivå. Dessutom uttrycker kyrkoherden en önskan om en diakon på deltid för det nya gatuprojektet beskrivet ovan, gärna i samverkan med Svenska kyrkan på nationell nivå.

7.5. Ekonomi

Församlingen lever enligt kyrkoherden i huvudsak på avkastningen av det kapital som aggregerats genom åren, främst genom julbasaren och vigslar på 1960-70-80-talen.

Personal och fastighetskostnader gör att församlingen går med förlust om man inte räknar med församlingens finansiella intäkter. Räknar vi med denna senare intäkt så har församlingen gått med ett tydligt överskott de senaste två åren, 875.654 dkk för 2020 och 2.592.002 dkk för 2019.²

För ca 10 år sedan bekostade SKUT fem utsända, idag endast kyrkoherdetjänsten. Finansieringen av kyrkoherdetjänsten kommer också att avslutas från och med februari 2022. Församlingen ska alltså fortsättningsvis bära sina egna personalkostnader, men får ett anslag enligt en schablon åtminstone de närmaste åren. I övrigt får församlingen inga bidrag från nationell nivå för verksamhet eller fastigheter.

Församlingen har två interna revisorer och anlitar enligt uppgift dessutom en extern revisionsfirma.

Intäkter

Medlemsavgift (enligt bokslutet) eller medlemsbidrag (enligt hemsidan) utgör ingen stor inkomstkälla men för att få en uppfattning av dess betydelse kan det ändå vara av intresse att se hur den tas ut. Denna avgift/bidrag är differentierad och uppgår enligt följande för 2021:

Vuxen: 1.600 dkk, för par 3.000 dkk

Pensionär: 800 dkk, för par 1.500 dkk

Studerande, över 18 år: 250 dkk (studiekort)

Stödmedlem med fast utländsk postadress: 500 dkk

Hemmaboende barn under 18 år är gratis medan föräldrar betalar full avgift. Medlemsbidraget kan dras av på deklarationen.³ Enligt bokslutet för 2020 uppgick den totala summan av medlemsbidraget till 246.005 dkk.⁴

Om vi uppskattningsvis räknar att medlemsavgift i Svenska kyrkan för en vuxen uppgår till cirka 3200 SEK, medan medlemsbidraget för en vuxen i Gustafskyrkan i Köpenhamn blir cirka 2200 SEK (= 1600 dkk) Med andra ord är medlemsbidraget en avsevärd summa, men med den skillnaden att medlemsbidraget i Danmark är avdragsgillt i deklarationen.

Frivilligt givande förekommer och ligger i paritet med medlemsavgifterna. Testamentering till församlingen sker endast undantagsvis.

Församlingen har infört avgifter för barnverksamhet och kyrkokör, medan kyrkomedlemmar inte betalar dessa avgifter.

Den största intäkten kommer för åren 2019 och 2020 av avkastningen av fonder, men också basaren bidrar med flera hundra tusen dkk, omkostnaderna borträknade.

Utgifter

Fastighetskostnaden

I samtalet med församlingen ekonom Ulrika Rückert Karlsson ges följande uppgifter.

Fastighetens driftskostnader uppgår för kyrkan, församlingslokalerna och prästgården till drygt 500.000 dkk/år. Dessutom tillkommer ytterligare kostnader för Victoriastiftelsen på 400.000 dkk. Underhållsplan har upprättats av ett anlitat rådgivande ingenjörsföretag och följs upp av företaget tillsammans med fastighetskommittén. En större renovering gjordes 2015 som kostade 12 miljoner

---

² Köpenhamn regnskab 2020.

³ Dessa uppgifter framgår av Gustafsförsamlingens hemsida under fliken Medlemsbidrag

⁴ Ekonomisk redogörelse 2020, Gustafskyrkan Köpenhamn.

varav 10 miljoner bekostades av rederiet Maersk, som är mån om att stadens vackra kulturområden bevaras. De erbjöd sig att ur en av sina fonder donera 10 miljoner under förutsättning att Svenska kyrkan stod för 2 miljoner. Därför kunde denna stora renovering utföras. Det som väntar inför 2023 är en eventuell renovering av entré och toalett för cirka 1 miljon dkk samt på sikt stambyte vilket naturligtvis innebär ett större ingrepp. En plan och önskan finns att lägga ett solcellstak på Victoriastiftelsens tak, för vilket man söker medel ur fonder för att det ska kunna genomföras.

Under 2021 har man slutfört byte av drygt 60 fönster på Victoriastiftelsen som uppgick till 1.1 miljoner dkk.

Victoriastiftelsen ägs av församlingen och är som tidigare sagts ingen stiftelse enligt svensk lagstiftning och finns som en post i församlingens ekonomiredovisning. Dess styrelse kan närmast betraktas som en arbetsgrupp. Fastighetskostnaderna uppvägs av intäkter.

Personalkostnader

Enligt bokslutet 2020 uppgår personalkostnaderna till 1.338.629 dkk för 2020 och 1.454.192 dkk för 2019.

Fastighet och personal utgör de största kostnaderna.

Juridisk person

En utredning har tillsatts för att utröna vem som är juridisk person för Gustafskyrkan. Kyrkorådet väntar på besked från SKUT-ledningen vad det betyder.

Totala tillgångar uppgår enligt bokslutet 2020 till 64 miljoner varav den största delen är bundet till fastigheten. Dock finns det kapital i värdepapper på cirka 21 miljoner dkk, vilket gör att församlingen ännu så länge har ett rejält målkapital.

8. Överväganden av olika alternativ

Två bakgrundsförutsättningar för utredningen är

- Kyrkostyrelsens beslut inför 2030, att på sikt ska församlingar vara självbärande. Det är kyrkostyrelsens målbild för 2030.
- Kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet 2019:6.

Jag utgår tentativt ifrån tre alternativ för Svenska Gustavsförsamlingen.

1. *Fortsätta arbetet i Gustafskyrkan som nu men med vissa justeringar.*
  - a. *Tvingande förändring.* En nära förestående förändring är att församlingen tar över kyrkoherdetjänsten från och med februari 2022. En annan förändring som väntar är att Kyrkostyrelsens har beslutat att på sikt ska församlingar vara självbärande. Dessutom är det av vikt att det blir klarlagt vilken organisationskropp som utgör juridisk person, en utredning som pågår på nationell nivå.
  - b. *Utmaningar.* För det diakonala arbetet på Köpenhamns gator finns nu en diakon anställd på 20% av Malmö pastorat. Detta arbete är ett mycket angeläget arbete bland utsatta svenskar i staden. Men behovet gäller inte bara malmöbor som kommer till Köpenhamn, utan berör också personer från olika kommuner i mellan- och södra Sverige och som lever i utsatta situationer i Köpenhamn. Det är inte möjligt för Gustavsförsamlingen att finansiera en diakon för detta arbete. Frågan kan

ställas om detta arbete är något för berörda stift att ansvara för eller ännu bättre, att nationell nivå tar på sig ansvaret.

- c. *Byggnadens möjligheter och ekonomiska risker.* Gustafskyrkan med Viktoriastiftelsens byggnad utgör en del av det estetiska värdet i denna del av Köpenhamn. Därför har församlingen kunnat åtnjuta ett stort ekonomiskt stöd som rederiet Mærsk stått för. Frågan är om andra intressenter finns som är beredda att ge stöd åt att byggnaden hålls i gott skick. Under alla förhållanden är det en utmaning för församlingen att finansiera drift och reparationer för byggnaden.
2. *Söka samverkan med Danska folkekirken.* Olika lösningar kan mer ses som tentativa alternativ och har inte prövats. Denna samverkan kan ske på olika sätt.
  - a. Att integreras i Danska folkekirken som svensk församling under tillsyn av dansk biskop.
  - b. Att Gustafsförsamlingen får ta över en mindre kyrka från Danska folkekirken, en av de övertaliga kyrkor i Köpenhamn och flytta över Gustafskyrkans verksamhet dit. Eller som ett alternativ hyra in sig i en dansk kyrka med lämpliga församlingslokaler i Köpenhamn där man får bedriva sin verksamhet men ändå stå under tillsyn av Visby biskop.
  - c. Att Gustafsförsamlingen lämnar sin kyrka och övergår till att bedriva verksamhet med inriktning mot tung diakoni i en övertalig kyrka i Danska folkekirken. Även i detta alternativ skulle församlingen stå under tillsyn av Visby biskop. I det senare fallet krävs stor övertygelse, vilja och upplevd kallelse och framstår i dagsläget som mer hypotetiskt.
3. *Att samverka med annan organisation.* En sådan lösning utformas för att finansiera alla andra lokaler än kyrkorummet. Jag finner detta alternativ så pass oprövat att jag i nuvarande läge inte kan kommentera det närmare.
4. *Att sälja kyrkan och lägga ned församlingen.* Detta alternativ är det mest radikala. De som nu är engagerade i gudstjänst- och församlingsliv kommer då att hänvisas till Danska folkekirken eller annan kyrka inom Borgågemenskapen, till exempel den anglikanska kyrkan. Jag finner tunga argument mot en sådan lösning utifrån att det finns människor som upprätthåller gudstjänstlivet, det finns ett kyrkoråd som är villigt att ta ansvar för församlingens och kyrkans fortlevnad och det finns ekonomiska förutsättningar att fortsätta verksamheten. Troligen skulle ett sådant alternativ allvarligt skada relationen till kyrkan, särskilt hos dem som inte har de starkaste resurserna. Ett sådant alternativ skulle vara otänkbar i hemlandet för en församling med jämförbar verksamhet. Därför avvisas detta förslag i utredningen.

Utifrån de överväganden som gjorts ovan återstår endast två huvudalternativ att pröva.

9. Utredningens förslag

9.1. Behov i upptagningsområdet

De stora behoven i närområdet, Köpenhamn med omnejd, utgörs av den diakonala nöden bland utsatta svenskar på Köpenhamns gator ett mycket stort behov. Andra behov utgörs av de som redan anförts att många efterlyser en plats där man som svensk kan känna sig hemma både kyrkligt och socialt, oavsett om man är studerande eller arbetar i Köpenhamn under några år för att sedan dra vidare i livet, kanske hem till Sverige. Ytterligare behov uttrycks av dem som idag hör hemma i Gustafskyrkan, är bofasta sedan många år, men vill behålla en svensk miljö, svensk kyrkotradition och språk – kort sagt känna sig hemma.

9.2. Framtida behov

Naturligtvis är Gustafskyrkan ett byggnadskomplex dimensionerad för en annan tid. Om en kyrka skulle byggas idag för att passa Gustafs församlingens arbete och situation, skulle den med all säkerhet utformas mer flexibelt utifrån dagens behov. Detsamma gäller även många kyrkor runt om i Sveriges land, byggda för en annan tid. Sällan byggdes kyrkor i Sverige samman med församlingslokaler, vilket blev fallet först i och med småkyrkorörelsens framväxt. I det avseendet är Gustafskyrkan anpassad till nutiden. Frågan kan dock ställas hur en församling idag ska förhålla sig till ett så stort komplex, utan tillgång till kyrkoantikvarisk ersättning.

Victoriastiftelsen startades som ålderdomshem och utifrån en diakonal ansats. Det väcker frågan om Victoriastiftelsens syfte idag kan beskrivas som diakonalt. Jag tycker att det är tveksamt, även om någon anställd i mindre omfattning kan bistå med stöd och hjälp i enskilda fall. Men det är inte stiftelsens inriktning. I församlingsinstruktionen anges målsättningen med en förhållandevis vag diakonal skrivning för Victoriastiftelsen: *"Målsättningen är att det skall råda en trygg och familjär relation mellan personal och boende i glädje och sorg."*

Ett alternativ som nämndes under mitt besök skulle vara att ändra på Victoriastiftelsens verksamhet genom ombyggnad och uthyrning av lägenheter till marknadsmässiga hyror. Om det skulle övervägas måste rimligen en utredning tillsättas för att göra en konsekvensanalys. Trots oro inför framtiden är församlingens kyrkoråd beredd att kämpa för att hitta lösningar och för att behålla kyrkan.

Trots alla dessa frågetecken ser jag i dagsläget ingen lösning genom att satsa på något av alternativen 2, än mindre alternativ 3 och 4 som redan avvisats ovan. Vi talade under mitt besök om alternativet 2a, men argumenten för denna lösning hade tidigare prövats och avfärdats av förre biskopen i Köpenhamn. Alternativet 2 b är inte prövat och jag kan inte ha någon åsikt om det i dagsläget, eftersom det alternativet är alltför lite diskuterat och torde innebära en stor förändring av nuvarande sätt att vara kyrka i en annan kyrkas församling. Alternativet 2c är så pass omfattande och radikalt att det inte torde vara aktuellt under nuvarande förhållanden. Den typen av radikala förändringar växer ofta fram i kritiska skeden, där allt måste omprövas och där man startar om från näst intill noll verksamhet.

9.3. Framlagt förslag

Som framgår av de olika anförda alternativen ovan, landar utredningen i alternativ 1, *Fortsätta arbetet i Gustafskyrkan som nu men med vissa justeringar*. Argumentet för är framför allt att de andra alternativen är mer hypotetiska och inte prövade. Ett hot mot alternativ 1 är av ekonomisk art. Frågan man måste ställa sig är om det är en långsiktig lösning. Men att genomdriva en annan lösning under den närmaste tiden kräver solidare grund än mina framlagda alternativ som inte är seriöst prövade och inte ens finns med i någon påbörjad utredning. Dessutom vet vi inte idag, utifrån de två senaste årens goda ekonomiska resultat, om ekonomin kommer att vara fullt ut så svag som det tidigare varit.

För att denna modell ska prövas utifrån ett mer långsiktigt perspektiv skulle det behövas ett par åtgärder. För det första skulle en utredning behöva göras om vilka de ekonomiska förutsättningarna är efter 2030. Enligt vad församlingen muntligen fått höra, ska det ekonomiska bidraget från nationell nivå upphöra helt efter 2030. Om det är bistra fakta "på marken", måste det tas med i beräkningen liksom hur kyrkorådet ser en väg framåt för att fortsätta enligt föreslagen modell.

För det andra behöver Victoriastiftelsens framtid noggrant tänkas igenom, så att den antingen fyller ett tydligt diakonalt syfte *eller* på ett försvarbart sätt kan motivera det syfte utefter vilken

verksamheten idag bedrivs. Ett tredje alternativ är att bygga om och hyra ut till marknadsanpassade hyror för att finansiera driften av helheten av byggnaden och församlingsverksamheten.